

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

فصل اول: کلیات ۱۷

۱-۱. تعریف، اهداف و مبانی قانون گذاری ۱۹

۱-۱-۱. تعریف قانون گذاری ۱۹

۱-۲. نظام‌های حقوقی براساس منبع ۲۰

۱-۲-۱. عرفی ۲۰

۱-۲-۱-۱. نوشته ۲۲

۱-۳. ضمانت اجراشناسی ۲۳

۱-۳-۱. مدنی ۲۳

۱-۳-۱-۱. کیفری ۲۴

۱-۳-۱-۱-۱. انتظامی ۲۷

۱-۴. اهداف قانون گذاری ۲۸

۱-۵. مبانی قانون گذاری ۲۹

۲-۱. ارزیابی آثار قانون گذاری ۳۲

۱-۲-۱. حاکمیت قانون ۳۳

۱-۲-۱-۱. کاهش هزینه‌های اجتماعی ۳۳

۱-۲-۱-۳. مشارکت عمومی ۳۴

۱-۳-۱. بررسی مفهومی قانون و مقررّه ۳۴

۱-۳-۱. قانون ۳۵

۱-۳-۱-۲. مقررّه ۳۶

۱-۲-۳-۱. تصویب‌نامه ۳۷

۱-۲-۳-۲. آیین‌نامه ۳۸

۱-۲-۳-۳. بخشنامه ۳۹

۱-۲-۳-۴. دستورالعمل ۳۹

۱-۳-۳-۱. وجوه تمایز قانون و مقررّه ۴۰

۱-۳-۴. ضوابط صلاحیت انحصاری تفنین ۴۰

- ۳-۳. فرایند تبدیل طرح و لایحه قانونی به قانون ۹۴
- ۳-۳-۱. تهیه و تنظیم طرح ۹۴
- ۳-۳-۲. تهیه و تنظیم لایحه ۹۴
- ۳-۳-۳. فرایند تصویب قوانین ۹۵
- ۳-۳-۱. عادی ۹۶
- ۳-۳-۲. فوریتی ۹۶
- ۳-۳-۴. فرایند ابلاغ و انتشار قوانین ۹۷
- ۳-۴. فرایند پایش قوانین ۹۸
- ۳-۴-۱. شورای نگهبان قانون اساسی ۹۸
- ۳-۴-۲. مجمع تشخیص مصلحت نظام ۹۹
- ۳-۴-۳. کمیسیون اصل نود ۹۹
- ۳-۵. فرایند پایش مقررات ۱۰۰
- ۳-۵-۱. قوه قضائیه ۱۰۰
- ۳-۵-۲. قوه مقننه ۱۰۱
- ۳-۵-۳. پایش قوه مجریه ۱۰۲
- ۳-۵-۴. فراقوه‌ای ۱۰۳
- ۳-۶. ضوابط تدوین قوانین جامع ۱۰۳

فصل چهارم: تنقیح قوانین و مقررات ۱۰۷

- ۴-۱. مفهوم و انواع تنقیح قوانین و مقررات ۱۰۹
- ۴-۱-۱. مفهوم تنقیح قوانین و مقررات ۱۰۹
- ۴-۱-۲. اهداف تنقیح قوانین و مقررات ۱۱۰
- ۴-۱-۲-۱. شفافیت حقوق و تکالیف ۱۱۰
- ۴-۱-۲-۲. اطلاع رسانی ۱۱۱
- ۴-۱-۲-۳. نمایش نقایص قانونی به قانون‌گذار ۱۱۲
- ۴-۱-۳. انواع تنقیح قوانین و مقررات ۱۱۲
- ۴-۱-۳-۱. شکلی ۱۱۲
- ۴-۱-۳-۲. ماهوی ۱۱۳
- ۴-۱-۴. انواع تدوین قوانین و مقررات ۱۱۳
- ۴-۱-۴-۱. تاریخی ۱۱۳

- ۱۱۴..... ۲-۴-۱-۴. مرجع مصوّب
- ۱۱۴..... ۳-۴-۱-۴. درجه‌ی آمریت
- ۱۱۴..... ۴-۴-۱-۴. مخاطب
- ۱۱۵..... ۵-۴-۱-۴. موضوعی
- ۱۱۵..... ۲-۴. اصول و فنون تنقیح قوانین و مقرّرات
- ۱۱۵..... ۱-۲-۴. مقرّرات زدایی
- ۱۱۶..... ۲-۲-۴. حذف قوانین منسوخ
- ۱۱۷..... ۳-۲-۴. حذف قوانین متروک
- ۱۱۷..... ۴-۲-۴. پرهیز از افزایش ضوابط حقوقی
- ۱۱۷..... ۳-۴. اصول و فنون تفسیر قوانین
- ۱۱۹..... ۱-۳-۴. حاکمیت قانون برتر
- ۱۱۹..... ۲-۳-۴. حاکمیت قانون مؤخر
- ۱۲۰..... ۳-۳-۴. منع تفسیر قانون شفاف
- ۱۲۰..... ۴-۳-۴. منطق حلّ تعارض متون قانونی
- ۱۲۲..... ۵-۳-۴. ارجحیت معانی معقول در تفسیر
- ۱۲۲..... ۶-۳-۴. پویایی تفسیر
- ۱۲۳..... ۷-۳-۴. تفسیر مؤثر
- ۱۲۳..... ۸-۳-۴. تفسیر در پرتو کلیت قانون
- ۱۲۴..... منابع و مآخذ

- ۴۰..... ۱-۳-۴-۱. عدم امکان تفویض صلاحیت قانون‌گذاری
- ۴۲..... ۱-۳-۴-۲. قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها
- ۴۴..... ۱-۳-۴-۳. صلاحیت انحصاری مقنن در وضع مالیات
- ۴۴..... ۴-۱. مفهوم اصطلاحات قانونی
- ۴۴..... ۱-۴-۱. مقدمه‌ی قانون
- ۴۵..... ۱-۴-۲. ماده و تبصره
- ۴۵..... ۱-۴-۳. ماده‌ی مکرر

۴۷..... فصل دوم: اصول قانون‌گذاری

- ۴۹..... ۱-۲. اصول شکلی قانون‌گذاری
- ۵۱..... ۱-۱-۲. خلاصه‌نویسی
- ۵۲..... ۲-۱-۲. رعایت ادبیات تخصصی
- ۵۲..... ۲-۱-۳. نشانه‌گذاری نگارشی
- ۵۲..... ۲-۱-۴. جامعیت عنوان
- ۵۵..... ۲-۱-۵. تدقیق در عنوان‌بندی
- ۵۶..... ۲-۱-۶. وحدت موضوع ماده واحد
- ۵۷..... ۲-۱-۷. شفافیت
- ۵۷..... ۲-۱-۸. پرهیز از ادبیات گنگ‌پذیر
- ۵۸..... ۲-۱-۹. منع تخصیص اکثر
- ۵۹..... ۲-۱-۱۰. منع تقنین به تمثیل
- ۶۰..... ۲-۱-۱۱. منع ورود قانون‌گذار به حوزه‌ی مقررات‌گذاری
- ۶۱..... ۲-۲. اصول ماهوی قانون‌گذاری
- ۶۱..... ۲-۲-۱. القای نیک بودن قانون
- ۶۲..... ۲-۲-۲. مشارکت طلبی در فرایند تقنین
- ۶۲..... ۲-۲-۳. نیازمحوری
- ۶۳..... ۲-۲-۴. به روز بودن
- ۶۳..... ۲-۲-۵. واقع‌گرایی
- ۶۴..... ۲-۲-۶. عقلانیت‌گرایی
- ۶۵..... ۲-۲-۷. ضابطه‌گرایی
- ۶۵..... ۲-۲-۸. اثر آتیه‌وار

- ۶۷-۲-۹. اثر فوری ۶۷
- ۶۷-۲-۱۰. صلاحیت درون مرزی ۶۷
- ۶۸-۲-۱۱. هماهنگی با نظم حقوقی حاکم ۶۸
- ۷۰-۲-۱۲. غلبه ۷۰
- ۷۱-۲-۱۳. ترجیح اهم بر مهم ۷۱
- ۷۱-۲-۱۴. کارآیی و اثربخشی ۷۱
- ۷۱-۲-۱۵. تقنین حداقلی در حریم خصوصی ۷۱
- ۷۳-۲-۱۶. مساوات اقشار ۷۳
- ۷۳-۲-۱۷. برابری دولت و سایر اشخاص ۷۳
- ۷۴-۲-۱۸. تلاش برای وحدت حقوق خصوصی ۷۴
- ۷۵-۲-۱۹. احترام به حق مکتسب ۷۵
- ۷۵-۲-۲۰. احترام به حاکمیت اراده ۷۵
- ۷۶-۲-۲۱. احترام به حقوق شهروندی ۷۶
- ۷۷-۲-۲۲. احترام به تعهدات بین‌المللی ۷۷
- ۷۹-۲-۲۳. منع حمایت قانون از امر غیرقانونی ۷۹
- ۸۰-۲-۲۴. تناسب ضمانت اجرا ۸۰
- ۸۰-۲-۲۵. منع تقنین فاقد ضمانت اجرا ۸۰
- ۸۰-۲-۲۶. منع موعظه‌گذاری ۸۰
- ۸۱-۲-۲۷. مطابقت با اصول کلی حقوقی ۸۱

۸۵ فصل سوم: تصویب و پایش قوانین و مقررات

- ۸۷-۳-۱. نهادهای قانون‌گذاری و سلسله مراتب قوانین و مقررات ۸۷
- ۸۷-۳-۱-۱. قانون اساسی ۸۷
- ۸۸-۳-۱-۲. قانون عادی ۸۸
- ۸۸-۳-۱-۲-۱. مجلس شورای اسلامی ۸۸
- ۸۹-۳-۱-۲-۲. سایر ۸۹
- ۹۲-۳-۲. مقررات ۹۲
- ۹۲-۳-۱-۲. هیأت دولت ۹۲
- ۹۲-۳-۲-۲. شوراهای عالی دولتی ۹۲
- ۹۳-۳-۲-۳. شورای عالی استان‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا ۹۳